

Vastauksia Kaskisten vanhusneuvoston kysymyksiin

Hyvinvointialueen vanhusneuvosto on saanut kannanottoja Kaskisten vanhus- ja vammaisneuvostolta. Alla vastauksia Kaskisten vanhus- ja vammaisneuvoston lähettämiin kysymyksiin, jotka koskevat ikäihmisten palveluita.

Palveluiden tunnettuus: Monille palvelut ovat tuntemattomia. Jokaiselle yli 65-vuotiaalle tulisi toimittaa kotiin **Ikäihmisen palveluopas** ja **Kotikäynti-lehtinen**. Lisäksi hyvinvointialueen tulisi toimittaa tarvittavat lomakkeet Kaskisten kaupungille, joka tiedottaa niistä.

Ikäihmisten palveluopas jaettiin jokaiseen alueen kotitaulouteen, jossa asuu yli 75-vuotias henkilö alkusyksystä 2025. Tähän oppaaseen oli koottu sekä hyvinvointialueen palveluita että tiettyjä paikallisia kuntien ja järjestöjen palveluita. Aiempaa vuoden 2023 jaettiin toimipisteissämme.

Kotikäynti-lehti jaettiin koteihin lokakuussa 2025. Sen lähettäminen oli ajoitettu ikäihmisille tärkeiden kausirokotteiden aloitusajankohtaan, jotta tieto niistä tavoittaisi laajasti. Molemmissa edellä mainituissa on ollut muun sisällön lisäksi myös hyvinvointialueen tärkeimmät yhteystiedot.

Ikäihmisille suunnatuista palveluista tiedotetaan yllä mainittujen kotijakeluiden lisäksi toimipisteissämme, omissa viestintäkanavissamme, kuten verkkosivulla, sosiaalisen median kanavista erityisesti Facebookissa, tapahtumissa sekä mediatiedotteissa, joka voi halutessaan tilata myös omaan sähköpostiin.

Seniorineuvola: Kaskisista puuttuvat seniorineuvolan vastaanotot, jotka tulisi järjestää **kahdella kielellä**. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ei toteudu ilman tätä, ja kulkuyhteydet lähimpiin toimipaikkoihin puuttuvat.

Kaskisten terveysasemalla toimii hoitajavastaanotto tarpeen mukaan ajanvarauksella. Seniorineuvola on koko Pohjanmaan kattava yksikkö. Seniorineuvotat toimivat keskitetysti Närpiössä ja Kristiinankaupungissa, mutta myös vastaanottopäiviä voidaan järjestää Kaskisissa tarpeen mukaan. Omaishoitajilla on oikeus lakisääteiseen terveystarkastukseen joka toinen vuosi.

Digineuvojan palvelut: Tarvitaan Kaskisiin, erityisesti kunnille, joista lähipalvelut on viety kauas. Pop-up-tyyppinen toiminta koko alueelle.

Digi-neuvontapalveluita on Pohjanmaan alueen kunnissa eri tavalla järjestettynä. Hyvinvointialueen vastuulla on tiedottaa, ohjata ja neuvoa sen omien digitaalisten palveluiden käytössä. Hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmassa seuraavien neljän vuoden ajalle tavoitteeksi on nostettu digi-syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. Tavoitteena on yhdessä kuntien, kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen kanssa miettiä järjestämistapaa. Alueelta löytyy jo toimivia malleja, joita voidaan hyödyntää myös muissa kunnissa.

Hyvinvointialueen Nova-klinikka sijaitsee Vaasassa, Palosaarella. Nova-Klinikka on tarjonnut tukea myös digi-asiointiin liittyen hyvinvointialueen palveluiden. Nova-klinikka on tehnyt myös muutamia pop-up tyyppisiä tapahtumia muihin alueen kuntiin. Nova-klinikka on toiminut hankerahoituksella ja toiminnan jatkamiseksi tulee rahoitus löytyä hyvinvointialueelta. Toiminnan jatkoa ajatellen, klinikan tulee tarjota enemmän palveluita alueellisena.

Tehostettu kotikuntoutus: Saatavuus tasaisesti koko alueelle, myös eteläiseen osaan.

Tehostetun kotikuntoutuksen palveluja on saatavilla vain Vaasan ja Pietarsaaren alueella. Tällaisen toiminnan onnistuminen vaatii riittävän suuren asukasmäärän, jotta sitä voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti ja riittävällä henkilöstömäärällä. Jo ennen hyvinvointialuetta vastaavaa toimintaa on kokeiltu esim. Närpiössä, mutta hyvin nopeasti todettiin, että asukasmäärä on niin pieni, ettei palveluun ohjaudu riittävästi asiakkaita.

Tavallinen kotikuntoutus, jossa työskentelee arkisin fysio- ja toimintaterapeutteja sekä kuntouttavia lähihoitajia, toimii koko alueella. Kaskisten kotikuntoutusta toteutetaan Närpiön henkilöstön toimesta. Närpiöön on viime aikoina lisätty toimintaterapeutin resurssi, jonka myötä koko alueella kotikuntoutuksessa on sekä fysio- että toimintaterapeutin resurssi käytettävissä.

Tavallinen kotikuntoutus toimii tiiviissä yhteistyössä kotihoidon kanssa. Näin voidaan saada intensiivinen kotikuntoutusjakso asiakkaalle, vaikka tehostetun kotikuntoutuksen tiimiä kunnan alueella ei ole käytettävissä. Alueilla, missä kotihoidon saatavuus on hyvä, saavutetaan vastaavia hyötyjä kotihoidon ja tavallisen kotikuntoutuksen yhteistyöllä.

Tehostetun kotikuntoutuksen tarve on noussut esiin myös muista hyvinvointialueen kunnista ja tavoitteena on selvittää, onko mallia mahdollista laajentaa muihin kuntiin.

Hyvinvointisuunnitelman velvoitteet: Kunnille asetetaan paljon velvoitteita, mikä luo epätasa-arvoisuutta. Resurssit vaihtelevat, eikä kunnissa ole enää sosiaalityötä tai ennaltaehkäiseviä palveluja kuten ennen.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä velvoittaa hyvinvointialueen edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin. (Laki sosiaali- ja terveyden huollon järjestämisestä 621/2021, 7§.)

Kuntien vastuulla on edelleen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö kunnissa. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät. (Thl: hyte-kerroin – kannustin kunnille.)

Hyvinvointisuunnitelma on laadittu yhteistyössä kuntien, neuvostojen, järjestöjen kanssa. Myös alueen asukkaita on kuultu kyselyn kautta. Vuonna 2025 kysely toteutettiin uudella Vokit-osallistamisalustan avulla. Vokit-osallistamisalustan avulla toteutetun kyselyn ikäihmisten saavutettavuus jäi alhaiseksi.

Ikäihmisten osalta hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman päätavoitteet ovat seuraavat:

- Toimintakyvyn ja terveellisten elintapojen edistäminen
- Osallisuuden, mielen hyvinvoinnin ja turvallisuuden tukeminen
- Viestintä, tiedottaminen, digi-osaaminen, oman aktiivisuuden vahvistaminen ja tukeminen

Tämä tulisi toteuttaa yhteistyössä hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen kanssa.

Kuljetukset ja tiedotus: Kun palvelut viedään pois ikäihmisten saatavilta, on turvattava kuljetukset, omavastuut ja tiedonsaanti tasa-arvoisesti.

Julkisen liikenteen järjestäminen on kuntien vastuulla. Hyvinvointialue järjestää sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain perusteella lakisääteistä kuljetuspalvelua.

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumista tukeva palvelu ei ole subjektiivinen oikeus. Palvelun myöntäminen perustuu tarveharkintaan. Sosiaalihuoltolain mukaisesti esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne, mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne, on ensisijainen tapa järjestää liikkumista tukeva palvelu. Taksi ei ole siten ensisijainen tapa järjestää liikkumista tukevaa palvelua.

Liikkumista tukeva palvelu on määrärahasidonnainen palvelumuoto, joka myönnetään talousarvion puitteissa. Hyvinvointialue voi päättää myöntämisen perusteista, matkojen määrästä, matkojen pituudesta sekä omavastuusta matkoille. Liikkumisen tukea järjestetään sellaisille henkilöille, jotka tarvitsevat liikkumisen tukea toimintakyvyn heikentymisen johdosta sekä muille liikkumisessa tukea tarvitseville henkilöille, jotka eivät ole oikeutettuja vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista annetun lainsäädännön mukaisiin liikkumisen tuen palveluihin. (Hyvinvointialueen liikkumista tukevan palvelun soveltamisohje 2026)

Digituki ja ajanvaraus: Laboratorion ajanvarauksen haasteet koskettavat ikäihmisiä, joten digituki on tarpeen. Myös puhelinnumerot tulee olla helposti löydettävissä.

Fimlab tuottaa hyvinvointialueen laboratoriopalvelut. Laboratoriopalvelut voi varata sähköisen ajanvarauksen kautta tai soittamalla asiakasneuvontaan ja ajanvaraukseen. Asiakasneuvontaan ja ajanvaraukseen on yksi palvelunumero.